

‘Quickscan natuurtoets Sonnenbergkwartier, IJsselmuiden’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: 'Quickscan natuurtoets Sonnenbergkwartier, IJsselmuiden'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10278A

Status: Conceptrapport

Datum: 8 december 2010

Auteur: Ing. M.(Martijn) Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M. (Mike) Wallink

Eindredactie: Ing. M. Wallink

Opdrachtgever: Gemeente Kampen

Contactpersoon: Mevr. H. Toes

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2010). 'Quickscan natuurtoets Sonnenbergkwartier, IJsselmuiden'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-278A. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora en vegetatie	5
3.3	Vleermuizen.....	5
3.4	Overige zoogdieren	6
3.5	Broedvogels.....	6
3.6	Rugstreeppad	7
3.7	Overige amfibieën.....	9
3.8	Vissen.....	9
3.9	Overige soortgroepen	9
4	Geraadpleegde bronnen.....	10
Bijlage		
I	Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor gemeente Kampen (contactpersoon mevr. H. Toes). De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan Sonnenbergkwartier in IJsselmuiden.

De Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingreep en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen wordt ingeschat dat de plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de woning aan de Oosterlandenweg, het gebied is niet van belang als vliegroute en/of foerageergebied;
- In het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van een aantal algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten;
- In het plangebied komen naar verwachting enkele paren van de jaarrond beschermde Huismus tot broeden in de woning aan de Oosterlandenweg. Er zijn geen andere jaarrond beschermde nesten van broedvogels aangetroffen en deze worden ook niet verwacht;
- In het plangebied worden uitsluitend algemene broedvogels van tuinen en bebouwing verwacht;
- In de nabijheid van het plangebied is een populatie van de strikt beschermde Rugstreeppad bekend. Potentieel voortplantingswater ontbreekt in het plangebied en bovendien is het niet aannemelijk dat Rugstreeppad overwinterend in het plangebied aanwezig is;
- In het plangebied is voortplanting en overwintering te verwachten van enkele algemene en beschermde amfibiesoorten in respectievelijk de watergang en de strooisellaag onder de aanwezige beplanting;
- Er zijn geen reptielen of beschermde plantensoorten, vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- Om na te gaan of de te slopen woning aan de Oosterlandenweg gebruikt wordt als kraam-/zomerverblijf en/of paarverblijf van vleermuizen dient aanvullend vleermuizenonderzoek in de zomer (mei-half juli) en in de nazomer (augustus-september) plaats te vinden;
- In verband met de aanwezigheid van potentiële nestlocaties van Huismus in de woning aan de Oosterlandenweg, dient gericht onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd. Voor Huismus is één bezoek in de periode 10 maart- 20 juni voldoende. Op deze wijze kan bepaald worden of deze bebouwing als verblijfplaats voor Huismus fungeert;
- Gezien het voorkomen van Rugstreeppad in de nabijheid van het plangebied wordt aanbevolen er voor te zorgen dat bij de aanlegwerkzaamheden geen geschikte omstandigheden -o.a. ondiepe waterplasjes- voor Rugstreeppad ontstaan of aanwezig zijn in of bij aanvang van de voortplantingsperiode (mei-juli);
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor gemeente Kampen (contactpersoon mevr. H. Toes). De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan Sonnenbergkwartier in IJsselmuiden.

De Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid (zie bijlage I).

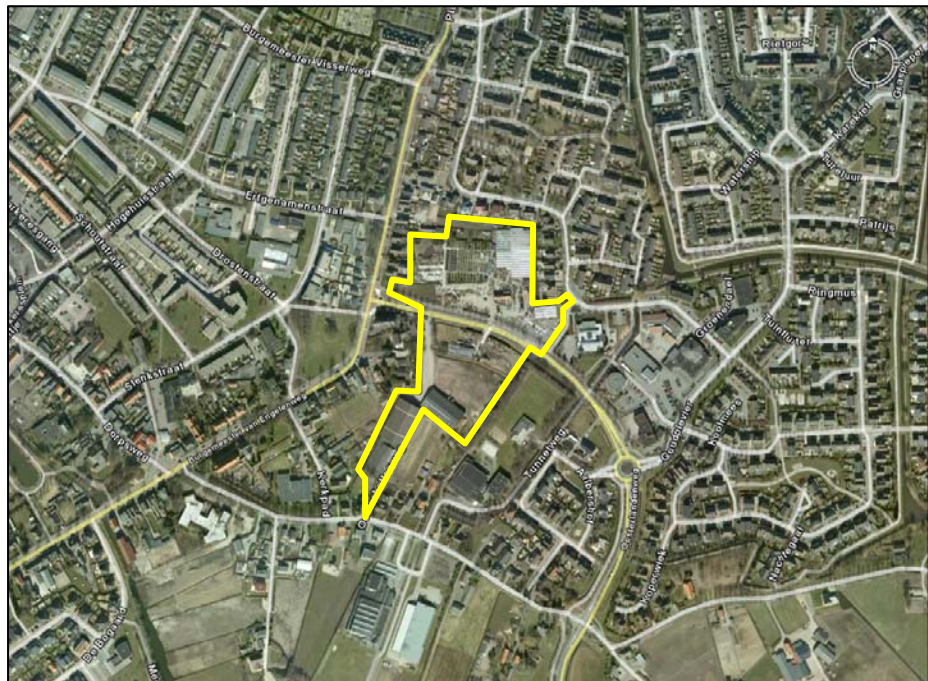
1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied betreft een binnenstedelijke locatie in IJsselmuiden (figuur 1) en bestaat uit:

- 1) Het terrein rondom de manege ten zuiden van de Oosterlanderweg;
- 2) Het tuincentrum Koster ten noorden van de Oosterlanderweg.

Het onderzoeksgebied bestaat onder andere uit bebouwing, verharding, braakliggend terrein, bosschages en een watergang.

De manege zal op korte termijn worden verplaatst en het tuincentrum Koster zal verdwijnen. Op het terrein worden diverse voorzieningen, enkele kantoren en woningen met bijbehorende parkeerplaatsen gerealiseerd.

Figuur 1: Ligging van het bestemmingsplangebied (geel omlijnd) binnen de bebouwde kom van IJsselmuiden (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

Het onderzoeksgebied ligt circa 900 meter ten noordoosten van Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Het gebied is aangemeld onder de Habitatrichtlijn voor twaalf habitattypen die kenmerkend zijn voor het rivierengebied. Daarnaast zijn zes habitatsoorten aangemeld: Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Kamsalamander en Bever. Het gebied is aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor vijf broedvogelsoorten: Aalscholver, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern en IJsvogel en 21 niet-broedvogelsoorten die het gebied vooral gebruiken als foerageer-, doortrek- en/of overwinteringsgebied.

Gezien de tussenliggende barrières (infrastructuur en bebouwing) zijn van de plannen geen effecten te verwachten op dit Natura 2000-gebied.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument zijn de IJsseluiterwaarden (deelgebied Scherenwelle) op een afstand van ongeveer twee kilometer ten zuiden van het plangebied. Dit Beschermde Natuurmonument is/zal deels komen te vervallen als gevolg van de ligging binnen een Natura 2000-gebied (Uiterwaarden IJssel). Voor zover de doelstellingen van het Beschermde Natuurmonument Natura 2000-waarden betreffen, maken deze deel uit van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis.

Op basis van de tussenliggende barrières (bebouwing en infrastructuur) zijn van de beoogde plannen geen effecten te verwachten op het Beschermde Natuurmonument.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzen- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS

alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de EHS geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat een bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangemerkt als EHS (uiterwaarden van de IJssel) ligt op een afstand van ongeveer 900 meter ten zuidwesten van het plangebied. Omdat de provincie Overijssel externe werking niet (meer) toetst zijn vervolgstappen in het kader van de Nota Ruimte niet noodzakelijk. Als gevolg van de afstand en de binnenstedelijk ligging van het plangebied kunnen negatieve effecten als gevolg van externe werking overigens ook worden uitgesloten.

Natuur buiten de EHS

Het onderzoeksgebied ligt niet in of binnen de invloedssfeer van door de provincie aangewezen gebieden met specifieke natuurwaarden buiten de EHS zoals weidevogel- of ganzengebied. Er is dan ook geen sprake van aantasting van dergelijke gebieden door de plannen.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 16 november 2010 is een veldbezoek in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora en vegetatie

Het plangebied bestaat grotendeels uit bebouwd en verhard terrein. In de aanwezige overhoekjes en langs de sloot zijn uitsluitend algemene soorten aangetroffen van voedselrijke situaties als Kruipende boterbloem, Liesgras, Gewone braam, Fluitenkruid, Grote brandnetel, Paarse dovenetel, Vogelmuur, Zwarte nachtschade, Straatgras, Grote weegbree, Pitrus, Perzikkruid, Zevenblad, Canadese fijnstraal, Akkerdistel, Grote lisdodde, Bijvoet en Heermoes.

Beschermde plantensoorten zijn in het plangebied niet aangetroffen en deze worden op basis van de aangetroffen biotopen en soortensamenstelling ook niet verwacht.

3.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera. In de aanwezige bomen zijn geen holten aangetroffen die geschikt zijn als verblijfplaats van vleermuizen. Van de aanwezige bebouwing is alleen het woonhuis (binnen het tuincentrum gelegen) aan de Oosterlandenweg toegankelijk voor vleermuizen. In deze woning bevinden zich veel scheuren en kieren en openingen achter boeiboorden. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen in de woning dan ook niet op voorhand worden uitgesloten. Bij de beoogde plannen zal de woning gesloopt worden. Hierdoor kan mogelijk verstoring en aantasting van vleermuisverblijfplaatsen optreden. Aanvullend onderzoek of daadwerkelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied is dan ook noodzakelijk.

In het voorjaar van 2009 is onder andere door de Gegevensautoriteit Natuur en het ministerie van LNV (bevoegd gezag voor de Flora- en faunawet) een zogenaamd 'vleermuisprotocol' opgesteld met richtlijnen voor vleermuisonderzoek. Dit protocol is in maart 2010 bijgewerkt. Het protocol wordt gebruikt om te toetsen of afdoende en zorgvuldig onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd. Het protocol stelt dat in principe voor elke functie die een locatie kan hebben voor vleermuizen op twee momenten onderzoek dient te worden uitgevoerd. In voorliggende situatie is ingeschat dat de locatie mogelijk de functies kraam-, zomer- en/of paarverblijfplaats kan hebben. Volgens het protocol is het zodoende noodzakelijk om in de perioden half mei- half juli

en augustus - september telkens twee (nachtelijke) bezoeken uit te voeren aan het onderzoeksgebied voorafgaande aan de sloop van de woning.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Het plangebied vormt geen onmisbaar onderdeel van een eventuele vliegroute van vleermuizen. De ontstane ruimte - als gevolg van het kappen van bomen en het slopen van bebouwing - kan namelijk relatief eenvoudig door vleermuizen worden overbrugd. Bovendien zijn in en in de directe nabije omgeving van het plangebied voldoende lijnvormige structuren aanwezig die eventueel als alternatieve vliegroute dienst kunnen doen.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Vermoedelijk is het onderzoeksgebied in de huidige situatie van belang voor een klein aantal foeragerende vleermuizen. Ook na de ingreep zal het plangebied echter geschikt zijn voor foeragerende vleermuizen. Van de ingreep zijn dan ook geen effecten te verwachten op het foerageergebied van vleermuizen.

3.4 Overige zoogdieren

Er is specifiek gelet op het voorkomen van een zwaarder beschermde soort als Steenmarter (tabel 2-soort). In en in de directe omgeving van het plangebied zijn gedurende het veldbezoek geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van deze soort. Ook vaste verblijfplaatsen van andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden ook niet verwacht. Er is wel een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten of vastgesteld, namelijk van Bosmuis, Bosspitsmuis (spec.), Rosse woelmuis, Huispitsmuis, Veldmuis en Egel.

Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele van deze laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor bovengenoemde laag beschermde kleine zoogdieren geldt in deze situatie overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.5 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Bovendien viel het veldbezoek buiten de broedperiode van de meeste vogelsoorten. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten

van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor al deze soorten geldt dat de functionaliteit van de leefomgeving niet mag worden aangetast en dat broedlocaties ook buiten het broedseizoen niet zondermeer mogen worden verwijderd.

Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar genoemde soorten. In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde broedvogels aangetroffen. De woning is echter wel geschikt als broedlocatie van Huismus, naar verwachting broeden hier enkele paren. In het winterhalfjaar zwerven Huismussen rond in de omgeving van de broedplaatsen en hoeven dus niet altijd in de buurt ervan aanwezig te zijn. Er zijn geen andere nesten van jaarrond beschermde broedvogelsoorten aangetroffen en deze worden ook niet verwacht.

Aangezien het veldbezoek buiten het broedseizoen van deze soort is uitgevoerd kon niet worden vastgesteld of Huismus de bebouwing ook daadwerkelijk als broedlocatie gebruikt. Om na te gaan of Huismus broedend aanwezig is en in welke mate, is het nodig aanvullend onderzoek uit te voeren in de periode 10 maart - 20 juni.

Voor de aanwezigheid van overige jaarrond beschermde broedvogels zijn in het plangebied geen aanwijzingen gevonden. Deze worden zowel in het plangebied als binnen de invloedssfeer van de plannen ook niet verwacht.

Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid zijn vooral algemene broedvogels van tuinen en bebouwing te verwachten in het plangebied. Het gaat hierbij om soorten als Merel, Koolmees, Heggenmus, Winterkoning, Turkse tortel, Zwarte roodstaart, Kauw, Houtduif en Roodborst.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot half november broedend aanwezig zijn en Turkse tortels zelfs tot half december.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn (binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden) is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.6 Rugstreepad

Ten zuiden en oosten van het plangebied zijn populaties Rugstreepadden bekend (Goutbeek & Hoksberg, 2010 en Brandhof, 2006). De Rugstreepad is een strikt beschermde inheemse diersoort die opgenomen is in tabel 3 van de Flora- en faunawet, in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn en op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten staat (categorie 'gevoelig'). Tijdens het onderzoek is dan ook speciale aandacht uitgegaan naar de functies (voortplanting, overwintering) die het plangebied kan hebben voor de soort.

Soortbeschrijving

Rugstreepad dankt zijn naam aan de geel(groene) streep over de rug, die ook al bij zeer jonge dieren goed te zien is. De soort komt met name voor in het rivierengebied,

de duinen en laag Nederland. Op de hoge zandgronden is hij vooral bij vennen aanwezig. Voortplanting vindt plaats in voedselarme, vaak tijdelijke wateren. Dergelijke wateren zijn vaak ondiep, waardoor ze snel opwarmen en eitjes en larven zich snel ontwikkelen. De soort overwintert diep onder de grond, in schuren en onder rommel op erven en in gebouwen. Overwintering vindt plaats vanaf eind september tot eind april. De Rugstreepad is een echte pionierssoort en is hierdoor in Nederland, bij gebrek aan natuurlijke dynamiek een gedwongen cultuurvolger. De soort is zeer mobiel en kan grote afstanden afleggen (tot 2,5 kilometer van voortplantings- naar overwinteringslocatie). Door de strikte beschermingsstatus en zijn voorkomen in of nabij cultuurgronden en hierbij gepaard gaande antropogene landschappelijke ingrepen, kunnen gevoeligheden ontstaan.

Nederland vormt binnen het Europese verspreidingsgebied van de Rugstreepad een kerngebied waar de soort lokaal algemeen voorkomt. In de provincie Overijssel is Rugstreepad een zeldzame soort die vooral in de omgeving van IJsselmuiden lokaal op de hogere zandgronden voorkomt.

Werkwijze en resultaat

Aangezien dit een quickscan betreft is geen volledig onderzoek naar Rugstreepad uitgevoerd. Het plangebied is op 16 november 2010 onderzocht. Het moment van het bezoek valt buiten het inventarisatie seizoen van de soort. Tijdens het bezoek is het plangebied en de directe omgeving daarom alleen beoordeeld op geschiktheid als voortplantings- en/of overwinteringslocatie voor de soort. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is zo een goede uitspraak te doen over het wel of niet voorkomen van de soort in het gebied.

Voortplanting

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen potentiële voortplantingswateren aangetroffen. Voortplanting in het plangebied van Rugstreepad is dan ook niet aannemelijk. De dichtstbijzijnde populatie is bekend tussen de Trekvaart en de Oosterholtseweg, dit is slechts 200 meter ten zuiden van het plangebied.

Overwintering

Binnen het plangebied is potentieel overwinteringsbiotoop aanwezig in de vorm van grote zandbulten en rommelige, zanderige overhoekjes op met name het manegeterrein. Aangezien Rugstreepad tot wel 2,5 kilometer van het voortplantingsbiotoop overwinterend kan worden aangetroffen valt het plangebied ook binnen het dispersiegebied van de soort.

Het terrein gelegen tussen de (dichtstbijzijnde) populatie en het plangebied herbergt optimaal overwinteringsbiotoop voor Rugstreepad in de vorm van schuren en rommel op erven en in gebouwen. Het is aannemelijk dat Rugstreepad, indien deze noordwaarts zou trekken op zoek naar overwinteringslocaties, dit tussenliggende terrein gebruikt als overwinteringsgebied en niet doortrekt tot in het plangebied.

Conclusies en aanbevelingen

Voortplanting van Rugstreepad kan worden uitgesloten in het plangebied en overwintering wordt niet aannemelijk geacht. Aangezien de soort uit de omgeving bekend is, is het niet ondenkbaar dat de soort in het plangebied verschijnt zodra geschikt (voortplantings)biotoop aanwezig is.

Bij aanleg van de nieuwe voorzieningen in het plangebied kunnen geschikte omstandigheden voor deze soort ontstaan, vooral wanneer ondiepe waterplasjes aanwezig zijn in of bij aanvang van de voortplantingsperiode (mei-augustus) en als er geschikt overwinteringsbiotoop ontstaat (gronddepots en dergelijke). Geadviseerd wordt om deze omstandigheden dan ook niet te laten ontstaan. Wanneer Rugstreepadden op een locatie worden aangetroffen dienen werkzaamheden (tijdelijk) te worden stilgelegd om schade aan exemplaren en leefgebied te voorkomen.

3.7 Overige amfibieën

Geschikt leefgebied voor strikt beschermde soorten (m.u.v. Rugstreeppad) ontbreekt binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Voortplanting en overwintering van overige zwaarder beschermde soorten binnen het plangebied is daardoor uit te sluiten. In de watergangen, ruigte en strooisellaag in de aanwezige groenstructuren is respectievelijk wel voortplanting en overwintering van laagbeschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander te verwachten.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet voor laag beschermde amfibieënsoorten. Het nemen van vervolgstappen voor de mogelijk aanwezige laag beschermde amfibieën is in deze situatie zodoende niet aan de orde. Wel is het wenselijk om rekening te houden met deze kwetsbare soortgroep. Daarbij is het belangrijk om te weten wanneer de amfibieën in het plangebied extra kwetsbaar zijn en waar ze zich gedurende het jaar ophouden. Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën die globaal loopt van november t/m maart.

3.8 Vissen

Bij de intensieve bemonstering van de watergang met een schepnet is alleen een algemene, niet beschermde vissoort aangetroffen, namelijk Tiendoornige stekelbaars.

In de omgeving van IJsselmuiden en Kampen zijn diverse waarnemingen bekend van (strikt) beschermde vissoorten als Bittervoorn, Kleine- en Grote modderkruiper. Ondanks het intensief bemonsteren van de watergang zijn deze niet aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop worden deze soorten ook niet verwacht.

3.9 Overige soortgroepen

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn in het plangebied.

4 Geraadpleegde bronnen

- Brandhof, P.M. van den (2006). Ecologisch onderzoek woningbouwlocatie Weidestraat-Het Meer, IJsselmuiden; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-193. EcoGroen Advies, Zwolle
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Goutbeek, A.B. en M.G. Hoksberg (2010). 'Ecologisch onderzoek IJsselmuiden-Oost'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-167. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Provincie Overijssel (2000). Atlas van de flora van Overijssel (1975-1998) - concept. Provincie Overijssel, Zwolle.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Provincie Overijssel (2009). Omgevingsvisie Overijssel (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- www.waarneming.nl

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

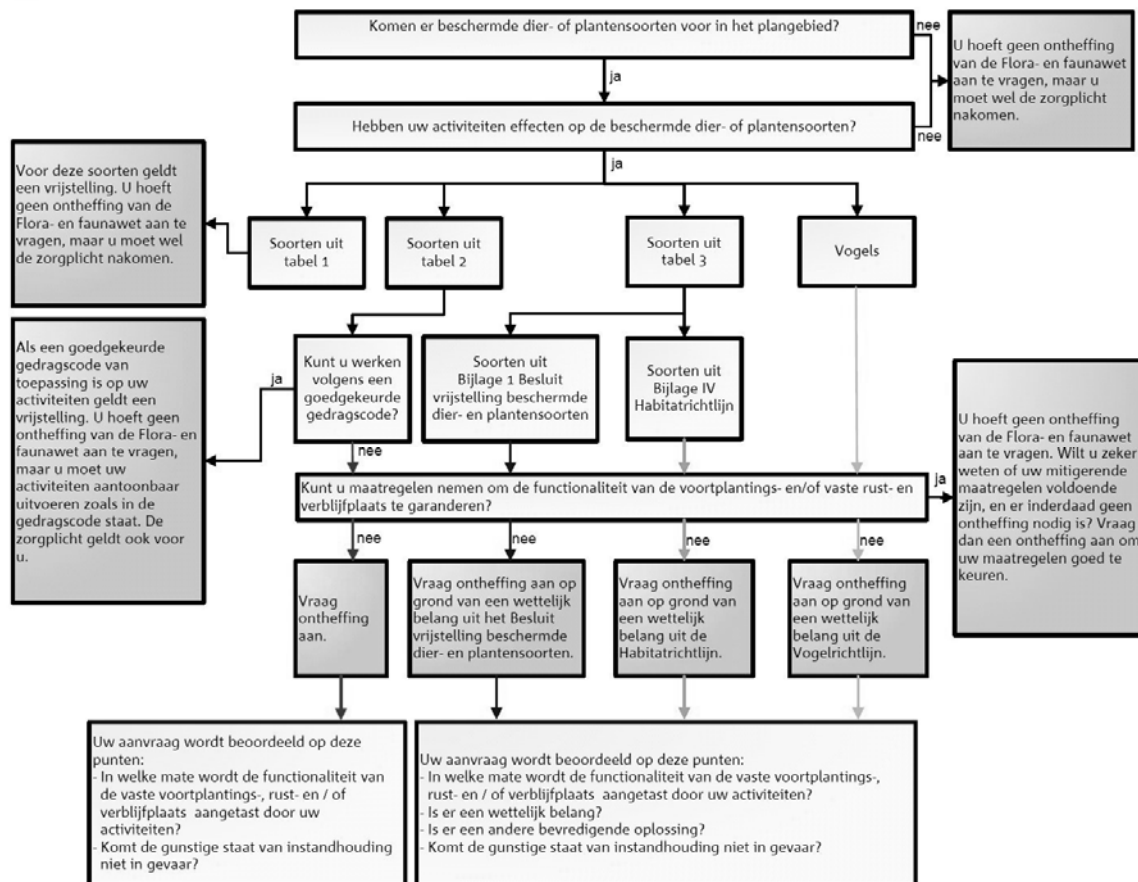
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

